

Nr 211.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa ändringar i riktlinjerna för den statliga exportkrediten; given Stockholms slott den 31 mars 1950.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

John Ericsson.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås att den nuvarande statsgarantien för exportkredit utbygges att avse även förlustrisk i samband med upprättandet av konsignationslager utomlands. Syftemålet härmed är att stimulera den svenska industrien till ökade ansträngningar att finna en marknad för sina varor i dollarländerna.

Vidare föreslås en utvidgning av redan gällande garantiformer sålunda, att den maximala garantisatsen sättes till 85 procent även för andra produkter än dem som härröra från jord- och skogsbruk samt viss stenindustri, ävensom att varor av utländskt ursprung i särskilda fall må kunna bli föremål för exportkreditgaranti. En utvidgning av exportkreditgivningen i samband med svenska entreprenadföretag utomlands ifrågasättes även.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 31 mars 1950.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, ANDERSSON, LINGMAN.

Efter gemensam beredning med tillförordnade ministern för utrikes ärendena, statsrådet Quensel, och chefen för finansdepartementet anmäler chefen för handelsdepartementet, statsrådet Ericsson, fråga om vissa *ändringar i riktlinjerna för den statliga exportkrediten* samt anför därvid följande.

Inledning.

Statsgaranti för exportkredit har här i landet meddelats alltsedan budgetåret 1933/34. Garantien har grundats på tid efter annan av riksdagen givna bemyndiganden samt av Kungl. Maj:t i enlighet därmed utfärdade författningar. Dessa bemyndiganden och författningar ha haft växlande innehåll, särskilt vad avser maximibeloppet av statens sammanlagda betalningsansvar för lämnade exportkrediter. Prövning och avgörande av frågor om statsgaranti för exportkredit ankommer på exportkreditnämnden, för vilken instruktion utfärdats den 26 juni 1933 (nr 430).

Enligt nu gällande bestämmelser (kungörelser den 26 maj 1939, nr 214, den 19 juni 1942, nr 425, och den 2 april 1948, nr 157) äger exportkreditnämnden att under tiden till och med den 30 juni 1951 till den svenska exportens främjande bevilja statsgaranti för den kredit, som av svensk exportör eller svensk bank eller annan svensk kreditgivare lämnas vid försäljning till utlandet av inhemska alster av industri, jordbruk eller fiske. I särskilda fall kan statsgaranti även beviljas för entreprenadarbeten, som utföras i utlandet i förening med industrileveranser, ävensom för till utlandet levererade alster av svensk teknisk konsulterande verksamhet, särskilt då dylik verksamhet kan bli av betydelse för svensk export. Statsgarantien må högst avse, att ett belopp uppgående till 75 procent eller, i fråga om alster av jordbruk eller fiske eller beträffande gatsten eller kantsten, 85 procent av den lämnade krediten kommer att inflyta, eller ock att, där slutlig förlust å krediten uppstår, av sådan förlust ej mer än 25 procent eller, i fråga om alster av jordbruk eller fiske eller beträffande gatsten eller kantsten, 15 procent skall drabba exportören eller kreditgivaren.

Garantien, vars närmare omfattning i de särskilda fallen bestämmes av exportkreditnämnden, må icke avse utebliven betalning av annan anledning än köparens insolvens eller sådana statliga åtgärder utomlands som allmänt moratorium, valutaspärr eller dylikt. För beviljad garanti skall den, som erhåller garantien, erlägga en premie, avpassad med hänsyn till olika inverkande omständigheter, såsom kredittidens längd, förhållandena i importlandet, andra förefintliga riskmoment och varans art. Premien skall så beräknas, att den innefattar bidrag att täcka administrationskostnaderna för exportkreditnämnden. Beloppet av gällande exportkreditgarantier får ej överstiga 300 miljoner kronor. I beloppet skall inräknas vad exportkreditnämnden fått utgiva på grund av beviljad garanti, i den mån utbetalningarna icke täckas av återbetalningar eller av inkomst av premier, sedan kostnaderna för nämndens verksamhet guldits.

Enligt beslut av 1933 års riksdag skola exportkreditnämndens premieinkomster överföras till en av riksgäldskontoret förvaltdad fond, från vilken skola täckas såväl förluster å verksamheten som nämndens administrationskostnader. I den mån fonden icke förslår därtill skall riksgäldskontoret förskottera medel till utgifterna för verksamheten.

Under tiden fram till utgången av 1949 har exportkreditnämnden utfärdat garantier för krediter å 981 miljoner kronor, varav statens ansvar omfattat 629,5 miljoner kronor. Den 31 december 1949 voro garantier utelöpande avseende krediter å 166,2 miljoner kronor, varav statens garanti omfattade 99,7 miljoner kronor, medan garantier utlovats men ännu ej tagits i anspråk för krediter å 9,6 miljoner kronor med ett garantibelopp å 7,1 miljoner kronor. Den sammanlagda premieinkomsten har uppgått till 19,2 miljoner kronor, vartill kommit inkomst å räntor å 0,2 miljon kronor. Utbetalningar för skadefall — skadefall å finska garantier, för vilka nämnden jämlikt beslut av 1946 års lagtima riksdag erhållit täckning ur fonden för kreditgivning till utlandet genom utbetalning av riksgäldskontoret, ej inräknade — uppgingo till 16,3 miljoner kronor, varav 7,8 miljoner kronor kunnat återvinnas, innebärande nettoutbetalningar å 8,5 miljoner kronor. Omkostnaderna för nämndens verksamhet uppgingo till 1,3 miljon kronor. Mot nämndens ansvarsskyldighet för utfärdade garantier den ³¹/₁₂ 1949 å 99,7 miljoner kronor svarade alltså en behållning å 9,6 miljoner kronor.

Vid flera tillfällen ha under hand från näringslivets sida — bland annat under överläggningarna inom samarbetsorganet för export- och produktionsökning som under statsråden Skölds och Ericssons ledning kontinuerligt dryftar aktuella näringslivsfrågor — önskemål framförts om vidgade möjligheter att erhålla statlig exportkreditgaranti. Med anledning härav har inom handelsdepartementet utarbetats en *promemoria rörande eventuell utbyggnad av exportkreditgarantigivningen*.

Över promemorian ha utlåtanden inhämtats från statskontoret, kommerskollegium, fullmäktige i riksbanken, fullmäktige i riksgäldskontoret samt exportkreditnämnden (två utlåtanden). Kommerskollegium har till sitt utlåtande fogat yttranden från Stockholms handelskammare, handels-

kammaren i Göteborg, Skånes handelskammare, handelskammaren i Gävle, Sveriges allmänna exportförening, Sveriges hantverks- och småindustriorganisation samt Kooperativa förbundet. Exportkreditnämndens sista utlåtande har avgivits sedan ytterligare material till ämnets belysning blivit tillgängligt genom att nämndens direktör i England haft tillfälle studera det brittiska exportkreditsystemet.

Promemorians innehåll.

I promemorian framhålles, att systemet med statliga exportkreditgarantier tillkommit i syfte att genom stimulans åt exporten främja sysselsättningen inom landet. Efterhand hade emellertid garantierna fått betydelse för exporten även ur andra synpunkter. Systemet med exportkreditgarantier hade sålunda icke minst mot bakgrunden av de osäkra valutaförhållandena på den internationella marknaden kommit att utgöra ett av de mera värdefulla medlen att främja exporthandeln. Mot bakgrunden härav hade det i dagens läge syntts naturligt att pröva möjligheterna att genom vissa ändringar av gällande bestämmelser om exportkreditgarantier ytterligare öka betydelsen av detta stöd åt exporten. I särskild grad hade det därvid syntts angeläget att beakta möjligheterna att öka exporten till de s. k. hårdvalutaländerna. Exporten till dessa marknader krävde ofta större arbete och vore förenad med särskilda risker, medan vinstmarginalen i regel bleve mindre än vid export till mjukvalutaländer. Kunde genom ändring av exportkreditbestämmelserna riskerna i någon mån elimineras, skulle därigenom enligt promemorian en stimulans kunna ges exporten till hårdvalutaländerna.

Förslag framföres i promemorian om statlig garanti mot förlustrisker i samband med upprättandet av konsignationslager utomlands. Såsom skäl härför anföres, att det i stor utsträckning visat sig erforderligt för exportörer, som ville upparbeta en mera omfattande export på Amerikas förenta stater eller vissa andra hårdvalutaländer av framför allt konsumtionsvaror, att upplägga lager i ifrågavarande land, varifrån prompt leverans kunde ske. Därigenom finge vederbörande exportörer i allmänhet möjlighet att mera effektivt konkurrera med de inhemska tillverkarna och exportörerna från andra länder. En dylik lagerhållning vore emellertid kapitalkrävande. Kostnaderna vore nämligen ofta avsevärda, då lagren för att kunna fylla sin funktion måste vara stora, varigenom även risk för förlust på lagerhållningen uppkomme. Staten hade redan på skilda sätt visat sitt intresse för en ökning av exporten på Amerikas förenta stater. Det låge helt i linje med dessa strävanden, om man genom att stödja en tillfredsställande lagerhållning kunde underlätta möjligheterna att bättre än hittills bedriva försäljningsverksamhet på detta land. De hittillsvarande exportkreditformerna, som erbjudit skydd mot köparnas insolvens och mot valutasvårigheter, hade i praktiken saknat betydelse för utvecklingen av exporten på Amerikas förenta stater och andra hårdvalutaländer. Ett

skydd mot förluster å konsignationslager — på grund av opåräknade marknadsändringar eller av andra skäl — skulle däremot i många fall främja sådan export, samtidigt som garantisystemet skulle medföra större möjligheter för exportörerna att erhålla bankkrediter. I första hand borde garantien avse lagerhållning i Amerikas förenta stater. Enär det kunde finnas önskvärt att genom stimulans till ökad lagerhållning stödja svensk export även på vissa andra hårdvalutaländer, borde emellertid någon begränsning till lagerhållning i Förenta staterna icke ske, utan det borde ankomma på exportkreditnämnden att enligt sina allmänna direktiv och med beaktande av aktuella valutasynpunkter bedöma varje enskild framställning för sig. Det nya exportstödet, vars verkningar för närvarande vore svåra att bedöma, borde lämnas med försiktighet och urskillning. Det finge dock icke hållas inom så snäva gränser, att den åsyftade stimulansen till ökad lagerhållning utomlands förfelades.

Garantien skulle enligt promemorian kunna fastställas till viss procent av exportvarornas erfarenhetsmässigt eller på annan väg beräknade cifvärde, alltså exklusive vinstmarginal och kostnader för lagerhållning och dylikt. Lämpligen syntes den böra utgå med samma procentsats som för övriga former av exportkreditgaranti. I fråga om varornas art eller ursprung borde samma eventuella restriktioner gälla. Regelmässigt syntes denna garanti böra gå ut på att en viss procent av det godkända cifvärdet komme att inflyta. De närmare grunder, efter vilka cifvärdet skulle beräknas, liksom övriga villkor i fråga om garantiens omfattning, garantitid m. m. borde exportkreditnämnden få bestämma. Varje garanti av nu nämnt slag borde föregås av en noggrann prövning, som övertygade nämnden, att varan i fråga om såväl kvalitet som pris vore konkurrenskraftig på ifrågavarande utländska marknad. Sådana förluster, som man kunde skydda sig mot genom vanlig försäkring eller som vore beroende av exportörens åtgärder, skulle icke inbegripas i garantiåtagandet.

En förebild för detta exportstöd finnes i England, där exportörerna numera kunde erhålla garanti mot förluster på lagerhållning i Amerikas förenta stater. Exportstödet vore därvid begränsat till 50 procent av den faktiska förlusten.

I promemorian föreslås vidare, att möjlighet skall öppnas att lämna exportkreditgaranti även vid försäljning av icke inhemska alster. Det framhålles, att enligt nu gällande bestämmelser garanti icke kan lämnas beträffande transitogods och icke heller beträffande importerade, inom landet bearbetade produkter, där bearbetningen är så begränsad att produktionen i fråga icke skäligen kan betecknas som inhemska. I praktiken hade dock exportkreditgaranti meddelats för åtskilliga traditionella svenska exportvaror, oaktat det i Sverige tillkomna förädlingsvärdet icke varit väsentligt i förhållande till det slutliga utförsäljningsvärdet. Det hade många gånger varit svårt att fastställa, om en vara vore att anse som inhemska eller icke. Både med hänsyn härtill och till strävandena att främja svensk exporthandel på hårdvalutaländer skulle det enligt pro-

memorian otvivelaktigt vara av värde, om exportkreditnämnden bereddes möjlighet att — där ur sysselsättnings- eller valutasynpunkt särskild anledning funnes föreligga — pröva och eventuellt bevilja gjorda framställningar om exportkreditgaranti oavsett varans ursprung. Detta skulle bland annat innebära, att även transitoaffärer, i den mån de bedömdes fördelaktiga för landet, skulle kunna bli föremål för statlig exportkreditgaranti i likhet med vad fallet vore bland annat i Nederländerna och Storbritannien.

Promemorian behandlar även frågan om den procentuella storleken av exportkreditgarantierna. Det erinras härvid om att enligt nuvarande bestämmelser statsgarantien må avse inflytandet av högst 85 procent av den lämnade krediten vid export av alster av jordbruk eller fiske eller av gatsten eller kantsten och 75 procent vid export av inhemska andra varuslag, alternativt att garantien må avse högst 85 respektive 75 procent av uppkommande förlust. Enligt promemorian vore det tveksamt om i dagens läge anledning funnes att upprätthålla skillnaden mellan å ena sidan jordbruk, fiske och viss stenindustri och å andra sidan övrig industri. Det hörde för övrigt till undantagsfallen, att exportkreditnämnden gått med på maximal garantigivning. Anledningen härtill hade varit, att nämnden velat undvika att genom långtgående garantigivning borttaga det incitament för exportören att noggrant överväga de med en exportaffär förbundna riskerna, vilket vore för handen, så länge den statliga garantien icke vore större än att en förlust på affären i fråga medförde en kännbar återverkan även för exportörens egen del. En generell begränsning av maxigantisatsen till 85 procent skulle emellertid enligt promemorian i dagens läge — med dess successivt skärpta konkurrens och alltfört bestående svårigheter att nå balans i handeln med hårdvalutaländerna — innebära vissa fördelar icke minst för hantverk och småindustri. Exportkreditnämnden finge därigenom möjlighet att efter prövning i de enskilda fallen med hänsyn till värdet av exporten ur sysselsättnings- och valutasynpunkt och under hänsynstagande till konkurrensförhållanden, vinstmarginal m. m. öka garantigivningen, där så funnes skäligt, till angivna procentsats. Man kunde emellertid enligt promemorian utgå från att nämnden i regel kunde begränsa garantigivningen till lägre procentsats än den maximala.

Inom ramen för nu gällande bestämmelser föreslås en utvidgning av garantigivningen i samband med entreprenadarbeten utomlands. Det framhålles, att dylika garantier hittills enligt exportkreditnämndens praxis ej fastställts till högre belopp än som motsvarat värdet av i samband med entreprenaden levererade svenska varor och tjänster. Det kunde emellertid enligt promemorian ifrågasättas om icke vid garantigivningen hänsyn i viss utsträckning skulle kunna tagas även till värdet av varor av utländskt ursprung, som inginge i varuleveranserna i samband med en sådan entreprenad, detta med hänsyn till det betydande valutabelopp, som en dylik entreprenadverksamhet kunde tillföra landet även i det fall, att material från tredje land i stor utsträckning utnyttjades för verksamheten. Skäl syntes enligt promemorian tala för att frågan om en dylik

utvidgning av garantien borde bedömas från fall till fall under hänsynstagande till betydelsen av verksamheten ur svensk sysselsättningssynpunkt, till de olika slag av valutor, som erhöles och som erfordrades för inköp i tredje land, till den betydelse, som entreprenadarbetet i fråga kunde tillerkännas för främjandet av Sveriges export på längre sikt till ifrågavarande land etc.

Slutligen anföres i promemorian, att den i det föregående ifrågasatta utvidgningen av den statliga exportkrediten givetvis kunde komma att avsevärt öka statens betalningsansvar. Det av riksdagen för tiden fram till den 1 juli 1951 medgivna maximibeloppet för exportkreditgarantierna, 300 miljoner kronor, torde dock enligt promemorian förslå för att tillgodose även de nya garantiöskemålen. Någon ökning av nyssnämnda maximibelopp föreslås därför icke.

Yttranden.

Förslaget om statlig garanti mot förluster i samband med lagerhållning utomlands avstyrkes av *statskontoret*. Såsom skäl härför åberopar ämbetsverket, att vid beviljande av sådan garanti närmare hållpunkter skulle helt saknas för bestämmande av vederbörande lagers värde. Ett ianspråktagande av garantien skulle vidare bli avhängigt av exportörens egna åtgärder. Riskens omfattning kunde därför knappast i förväg bedömas och vore följaktligen icke heller försäkringsbar. Därest i rådande valutapolitiska läge statligt stöd skulle anses påkallat i syfte att underlätta lagerhållningen utomlands, syntes enligt statskontorets mening detta böra komma till stånd i form av subvention, exempelvis genom anslag ur handels- och sjöfartsfonden.

Kommerskollegium anför vissa betänkligheter mot en statlig garantigivning avseende lagerhållning i utlandet. Bland annat framhåller kollegium, att det vore svårt att inom en statlig myndighet inrymma erforderlig sakkunskap och branschkönnedom samt att en ökning av den administrativa apparaten komme att bli nödvändig. Det kunde också enligt kollegium diskuteras, om det i princip vore tillrådligt, att man från det allmännas sida i här ifrågavarande omfattning övertog risker, som vore förknippade med exporten, och därigenom berövade den kommersiella samfärdseln en viktig regulator. Oaktat de anförda betänkligheterna av principiell och praktisk art syntes det dock kollegium önskvärt, att man i dagens läge sökte finna en form för stöd åt exporten i förevarande hänseende. Särskilt syntes det kollegium vara av intresse att beakta de engelska förebilderna på området och utnyttja de erfarenheter, som där vunnits. Enligt kollegii mening borde, förslagsvis genom exportkreditnämndens försorg, en närmare undersökning företagas av de olika alternativ, som kunde ifrågakomma, och intresserade instanser därefter få tillfälle att överväga den närmare utformningen av nu ifrågavarande garantigivning.

Riksbanksfullmäktige anse det uppenbart, att en utvidgning av garanti-givningen till att avse lagerhållning i utlandet kunde medföra avsevärda förlustrisker för staten och skulle ställa exportkreditnämnden inför nya arbetsuppgifter av delvis mycket komplicerad natur. I avsaknad av närmare utredning angående möjligheterna att åstadkomma en tillfredsställande kontroll över att väsentliga förluster icke åsamkas det allmänna anse sig fullmäktige icke på basis av föreliggande uppgifter kunna tillstyrka nu ifrågasvarande förslag. I allt fall syntes det fullmäktige sannolikt att garantiens procentuella storlek i förhållande till varuvärdet i praktiken måste sättas avsevärt under maximum för att bibehålla säljarens intresse att själv uppnå en tillfredsställande avveckling av lagret.

Riksgäldsfullmäktige avstyrka likaledes en statlig garanti för lagerhållning utomlands. Vad anginge önskemålet att underlätta exporten på hårdvalutaländerna finge man enligt fullmäktige icke bortse från den väsentliga stimulans åt exporten, som kronans devalvering inneburit. Det syntes fullmäktige tvivelaktigt, om någon större ökning av exporten kunde ernås genom en statlig garanti för viss lagerhållning i utlandet. I de fall, då utländsk marknad söktes för en verkligt konkurrenskraftig vara, borde som regel exportören själv eller hans kreditgivare stå den risk som en därför erforderlig lagerhållning kunde innebära; någon statlig kreditgaranti skulle då ej erfordras. I andra fall åter syntes det med hänsyn till de då föreliggande relativt höga riskerna icke vara ett statens intresse att lämna särskilt exportstöd. Den restriktiva politik, som hittills förts och väl även i fortsättningen komme att föras av exportkreditnämnden i fråga om exportkreditgarantier, syntes även i och för sig verka som en spärr mot alla mer riskfyllda engagemang. Enligt fullmäktiges uppfattning skulle sålunda effekten av en utökad kreditgarantigivning i förevarande hänseende komma att i praktiken visa sig ganska ringa.

Exportkreditnämnden avstyrkte i sitt första utlåtande förslaget om garanti i samband med lagerhållning utomlands. Avstyrkandet motiverades med att den föreslagna arten av exportkreditgaranti till sin natur vore helt skiljaktig från hittills förekommande garantiformer så tillvida som garantien icke anknöte till något försäljningsavtal utan till ett försäljningsvärde, som vore beroende av faktorer, över vilka exportören själv hade inflytande. Huruvida förlust komme att uppstå på lagerhållningen berodde i ej ringa grad på exportörens skicklighet som försäljare och man finge ej heller bortse ifrån att en exportör kunde frestas utnyttja lagerhållningen i spekulativt syfte. Stor uppmärksamhet måste också ägnas frågan om vad som skulle anses konstituera förlust och när sådan förlust skulle anses ha uppkommit, vilket problem tekniskt sett vore ytterst svårlöst. Det syntes nämnden uppenbart att en garanti från statens sida som från exportören avlyfte en större eller mindre del av sådana risker, som i stor utsträckning berodde på exportörens eget handlande, vore en form av exportstöd som krävde särskild försiktighet, varför nämnden ansåge sig nödgad avstyrka garantigivning avseende lagerhållning på sätt denna föreslagits. Det vore emellertid enligt näm-

dens uppfattning angeläget att på olika sätt stödja exporten till hårdvalutaländerna och nämnden ifrågasatte med hänsyn härtill om icke anledning föreläge att genom undersökningar i England, där systemet med garantigivning för lagerhållning i Förenta staterna under någon tid prövats, söka vinna praktiska hållpunkter för en godtagbar lösning av nu förevarande spörsmål.

Sedan nämndens verkställande direktör hos Export Credits Guarantee Department i London inhämtat kännedom om de garantiformer, som denna institution utarbetat i ändamål att effektivt främja utvecklingen av handeln med Amerikas förenta stater och Canada, har emellertid nämnden i sitt andra utlåtande uttalat, att det engelska systemet syntes ägnat att tjäna som ledning för svensk statlig exportkreditgarantigivning i liknande former. Detta system syntes nämligen icke bryta med de principer om självrisk för exportören och dennes ansvar för egna åtgärder, vilka varit grundläggande för utformningen av svenska exportkreditgarantier, och ägde därjämte en förhållandevis försäkringsmässig karaktär. Systemet kännetecknades vidare av en logisk uppbyggnad, omfattande hela ledet av försäljningsstimulerande åtgärder, tjänliga som incitament till en utvidgad export till dollarländerna. Samtidigt tillgodosåge det garantigivarens intresse att garantitagaren gjorde vad på honom ankomme för att utnyttja alla förefintliga exportmöjligheter, varigenom garantigivningens ändamål nåddes och samtidigt den med garantigivningen förbundna risken nedginge. Systemet omfattade sålunda garanti mot förlust i samband med dels marknadsundersökningar, dels annonskampanjer och andra åtgärder för marknadsbearbetning dels ock lagerhållning. Garantien kunde avse antingen enbart någon av riskerna eller samtliga risker. Garantins giltighet vore beroende av att garantitagaren fullföljde framkomna förslag till exportfrämjande åtgärder och fullgjorde inkommande order. I den mån försäljning skedde, minskades det belopp, vilket garantien ursprungligen omfattat. Vidare lämnades, då detta vore erforderligt för finansiering av lagerhållning, garanti gentemot kreditgivande bank med regressrätt gentemot exportören för det belopp, som icke vore täckt genom garantigivning till förmån för denne. Nämnden har förklarat sig sakna möjlighet att utan ytterligare undersökning med säkerhet bedöma, huruvida särskilda problem kunde vara för handen med avseende på den svenska exporten samt vilka förhållanden i Amerikas förenta stater och Canada som kunde påverka garantigivningen. Nämnden har emellertid tillstyrkt, att frågan om införande av garantigivning i anslutning till det engelska, relativt omfattande systemet underkastades en närmare undersökning med hänsynstagande till såväl de särskilda behoven i fråga om garantigivningen som de principer för riskfördelning mellan garantigivare och garantitagare, vilka nämnden hittills upprätthållit. Enligt nämndens mening kunde den åsyftade garantigivningen bli ett värdefullt stöd för främjande av hårdvalutaexporten. Nämnden vore därför beredd att för sin del och inom ramen för de befogenheter, som nämnden hade eller kunde komma att ytterligare tilldelas, medverka till ett realiserande av ifrågavarande garantigivning.

Stockholms handelskammare anför, att vid garanti mot förluster å konsignationslager statens ansvar bleve i väsentlig grad beroende på åtgärder av säljaren. Riskerna kunde icke på förhand objektivt mätas och fastställas. Enligt handelskammarens mening vore det över huvud principiellt felaktigt, att staten engagerade sig i en verksamhet för övertagande av risker, som hänförde sig till försäljningsmöjligheterna för en vara. Tekniskt svårösta problem komme dessutom i stor utsträckning att uppstå. Dessutom förut-sattes en löpande kontroll av lagret, varigenom varorna skulle fördyras. Enligt kammarens uppfattning hade för övrigt varken exportkreditnämnden eller någon annan institution möjlighet att bedöma olika varors konkurrens-kraft i fråga om pris och kvalitet. Riskerna att lägga upp konsignations-lager av varor utan inarbetad marknad finge icke heller underskattas. Av nu anförda skäl har handelskammaren icke ansett sig kunna tillstyrka pro-memorians förslag rörande exportkreditgaranti mot förluster på konsigna-tionslager. Inga åtgärder borde enligt kammaren vidtagas, innan en under-sökning gjorts, hur man i England utformat det statliga stödet för upp-läggning av konsignationslager i utlandet.

Handelskammaren i Göteborg ställer sig tveksam till förslaget och förordar ytterligare undersökning, innan åtgärder vidtagas.

Skånes handelskammare ansluter sig i princip helt till den i promemorian framförda uppfattningen om behovet att främja den på hårdvalutaländerna inriktade nya exporten. Handelskammaren framhåller, att det kunde vara tveksamt, huruvida det vore lämpligt att utvidga garantisystemet till ett så riskfyllt område som lagerhållning utomlands. Då emellertid exportkredit-garantigivningen hittills skötts både försiktigt och med gott resultat, vill handelskammaren icke motsätta sig, att även denna nya garantiform för-söksvis prövas. Kammaren understryker samtidigt angelägenheten av att garantiprövningen sker med ingående kännedom om utslagsgivande pro-duktions- och marknadsfaktorer.

Handelskammaren i Gävle tillmäter förslaget rörande lagerhållningsga-ranti särskild vikt. Handelskammaren säger sig bland annat från firmor, som i Amerikas förenta stater funnit avsättning för svenska artiklar, ha erfarit att försäljningen i väsentlig grad skulle befrämjas om firmorna till sin disposition ägde tillräckligt lager av varor, så att omedelbar leverans kunde verkställas efter order. Enligt handelskammarens mening kunde nu ifrågavarande utbyggnad av exportkreditgarantisystemet anses ligga i linje med andra av staten träffade åtgärder för befrämjande av exporten till Amerikas förenta stater. En viss kontroll vore emellertid önskvärd, så att endast för svensk industri och vederbörande företag representativa och kuranta artiklar inbegreps i garantierna.

Exportföreningen understryker behovet av lagerhållning utomlands och tillstyrker garantigivning mot förluster på konsignationslager. Föreningen framhåller, att upparbetandet av en marknad för svenska exportvaror — utom vissa stapelvaror — i hårdvalutaländer förutsatte ett avsevärt risk-tagande med i allmänhet mycket blygsamma vinstmöjligheter för den en-

skilde exportören. Vad anginge Amerikas förenta stater hade enligt föreningen vårt land knappast en upparbetad marknad annat än i vad avsåge cellulosa, tidningspapper, sulfitomslagspapper samt vissa slag av specialstål vartill dock på sistone kommit en avsevärd export av järnmalm. I övrigt gällde det, med obetydliga undantag, att upparbeta en helt ny marknad i Amerikas förenta stater för därstädes okända produkter av den svenska verkstadsindustrien, träbearbetningsindustrien och diverse andra industrier. Med hänsyn till den utomordentligt hårda konkurrens, som gjorde sig gällande på den amerikanska marknaden från den inhemska industriens sida och från andra europeiska länder, vore det uppenbarligen nödvändigt att en särskild stimulans erbjödes den nya exporten, därest våra myndigheter av valutapolitiska eller andra skäl funne det angeläget att denna inom måttlig tid skulle komma till stånd i större utsträckning. Å andra sidan vore det uppenbart, att man icke finge sträcka sig så långt i garantigivningen att möjlighet öppnades till spekulationsaffärer på det allmännas bekostnad. Bestämmelserna borde lämpligen göras så rymliga, att de gäve exportkreditnämnden möjlighet att anpassa garantigivningen efter skiftande förhållanden, varvid det borde få ankomma på nämnden att, alltefter det aktuella behovet av hårdvalutor, skärpa eller minska kravet på självrisk för exportören vid lämnandet av lagergarantier. I fråga om konstruktionen av garantigivningen anför föreningen följande:

Såsom bas för garantigivningen synas närmast uppställa sig tre möjliga alternativ:

1. Exportörens självkostnader för varan fritt fabrik ökat med transport- och försäkringskostnader samt tull- och lagringsutgifter.
2. Varans normala exportvärde fob svensk hamn ökat med transport- och försäkringskostnader samt tull- och lagerutgifter jämte skäligen försäljningskostnader på platsen.
3. Varans på basis av tidigare försäljning till marknaden eller eljest beräknade utförsäljningspris å marknaden ifråga.

Exportföreningen vill för sin del föreslå, att möjlighet författningsenligt lämnas öppen för garantigivning i alla dessa tre alternativa fall, varvid föreningen emellertid av praktiska skäl vill förorda alternativen 2 och 3. Av dessa synes alternativ 3 vara att föredraga. Avgörande för exportörernas inställning torde bliva icke minst den procentsats, som i de olika fallen må av nämnden tillämpas vid garantigivningen.

För att exportören skall kunna använda de på lager exporterade varorna såsom underlag för banklån bör garanti kunna lämnas även till långivande bank, varvid Exportkreditnämnden uppenbarligen bör tillerkännas regressrätt gentemot exportören med de modifikationer, som kunna härledas ur eventuellt av honom tecknad särskild exportkreditgaranti.

Exportföreningen framhåller därjämte, att den brittiska garantigivningen avsåge icke endast förlust i samband med lagerhållning i utlandet utan även kostnader för marknadsundersökningar samt reklam m. m. Enligt föreningens mening vore det angeläget att den svenska lagstiftningen utformades på sådant sätt att exportkreditnämnden finge möjlighet att på villkor, som syntes böra utformas först efter närmare undersökning, lämna garan-

tier för viss del även av förluster härrörande ur sådan exportförsäljningsverksamhet.

Sveriges hantverks- och småindustriorganisation stödjer tanken på ett garantisystem gentemot förluster på konsignationslager samt framhåller, att en kapitalkrävande lagerhållning även vore behöfelig för de smärre exportörerna. Enligt organisationen vore det av stor vikt, att garantisystemet gäve ökade möjligheter för exportörerna att få bankkrediter i ett så tidigt skede som möjligt.

Kooperativa förbundet anför att en utvidgning av garantigivningen till att omfatta även lagerhållning i andra länder och då särskilt Amerikas förenta stater under nuvarande förhållanden kunde anses ändamålsenlig och sammanfalla med exportkreditnämndens uppgift. Vid lämnandet av garanti borde nog som regel krävas, att den svenske lagerhållaren i Förenta staterna förvissar sig om att kunna sälja någon del av den lagrade varan omedelbart och ha utsikt till en fortgående försäljning, som motiverade lagerhållning. Det synes förbundet vara en lämplig åtgärd, när det nu är fråga om att stimulera exporten till USA, att exportkreditnämnden erhåller rätt att garantera ersättning för den förlust en svensk lagerhållare kan vållas inom ramen för maxigränsen som i fråga om garanti för lagerhållning säkerligen av nämnden måste komma att begränsas till högst 50 procent av varornas värde.

Förslaget att exportkreditgaranti skall kunna lämnas även för icke inhemska alster har lämnats utan erinran av *statskontoret*. Ämbetsverket förutsätter emellertid, att ett utvidgat bemyndigande icke komme att utnyttjas i andra fall än då hårdvaluta erhöles för vara, som importerats för mjukvaluta.

Kommerskollegium har tillstyrkt ifrågavarande förslag. Med hänsyn särskilt till nödvändigheten att öka exporten mot dollar finna även *riksbanksfullmäktige* det önskvärt, att exportkreditnämndens befogenheter icke äro alltför begränsade. Ur dessa synpunkter förefaller det riksbanksfullmäktige som om några vägande invändningar icke kunde riktas mot förslaget att exportkreditgaranti skulle kunna lämnas även för icke inhemska alster, eftersom man borde kunna förutsätta, att nämnden vid handläggningen av ärendena noga avvägde risker och fördelar.

Riksgäldsfullmäktige avstyrka däremot nu ifrågavarande utbyggnad av exportkreditgarantigivningen, enär fullmäktige på grundval av det föreliggande materialet ej ansett sig kunna bedöma i vad mån ändringen skulle kunna bidra till en ökning av vår export och något större behov av utbyggnaden icke såvitt visats föreläge.

Exportkreditnämnden tillstyrker förslaget. Garantigivning i samband med försäljning av varor av utländskt ursprung borde dock enligt nämndens uppfattning förekomma endast då försäljningen ur handels- eller valutapolitiska synpunkter framstode som särskilt önskvärd, framför allt då den vore ägnad tillföra landet dollar eller annan hårdvaluta.

Nu ifrågavarande förslag tillstyrkes vidare av *Stockholms handelskammare*. Även *Skånes handelskammare* anser förslaget förtjänt att prövas, under det att *Handelskammaren i Gävle* ställer sig tveksam till detsam-

ma, när dess förverkligande enligt kammarens uppfattning skulle förrycka syftet med exportkreditgarantierna. Det kunde dessutom enligt kammaren bland annat befaras, att rena transitovaror, för vilka exportkredit beviljades, erhölesken av att vara av svensk tillverkning, varigenom svenska varors renommé kunde bli lidande.

Exportföreningen tillstyrker förevarande förslag och icke heller *Sveriges hantverks- och småindustriorganisation* vill motsätta sig detsamma under förutsättning att bestämmelserna tillämpas så, att de icke kunna skada svenska producenter.

Kooperativa förbundet anser, att till inhemska alster böra räknas varor, som tillverkats inom landet av utländska råvaror, även om produktionskostnaderna icke äro av den storleksordningen, att de väsentligen utgöra varans produktionsvärde. Önskemålet om exportkreditgaranti för transitofaffärer ställer sig förbundet icke helt avvisande till. Sådana affärer måste enligt förbundet vara bedömningsfall.

Förslaget om en generell höjning av maximigarantien till 85 procent biträdes icke odelat av *statskontoret* som förklarar sig icke ha blivit övertygat om lämpligheten av en generell höjning av maximigarantisatsen till 85 procent av kreditbeloppet. Ämbetsverket förordar dock, att exportkreditnämnden erhåller bemyndigande att, då särskilda skäl föranleda därtill, medgiva garantier upp till 85 procent av kreditbeloppet även i fall maximigränsen eljest vore 75 procent.

Kommerskollegium finner det tveksamt, om den föreslagna höjningen av maximigarantien verkligen erfordras. Enligt kollegii mening vore det angeläget att behålla det incitament för exportören till noggrant övervägande av riskerna, som låge däri, att exportkreditgarantien icke vore större än att en förlust medförde en kännbar återverkan även för exportörens egen del.

Den föreslagna höjningen av maximigarantien lämnas utan erinran av *riksbanksfullmäktige* men avstyrkes av *riksgäldsfullmäktige*. Härvid åberopa vederbörande fullmäktige samma skäl som de anfört för sin inställning till förslaget om uppmjukning av bestämmelserna rörande varans ursprung.

Exportkreditnämnden biträder förslaget. Enligt nämndens mening borde dock någon ändring av hittillsvarande praxis rörande garantiprocentsatsens höjd i regel icke ifrågakomma, utan den vanliga garantiprocentsatsen alltfjämt understiga nuvarande maximum. Det funnes emellertid fall då en högre garantiprocentsats kunde vara motiverad. Med hänsyn till att konkurrensen på hårdvalutaländerna i regel vore betydligt större än på andra marknader, varav följde lägre vinstmarginal, kunde det sålunda ur privatekonomiska synpunkter ställa sig mindre fördelaktigt för en exportör att sälja till ett hårdvalutaland, men i den mån denna olägenhet kunde uppvägas genom exportkreditgaranti upp till 85 procent, borde möjlighet för en garantigivning intill denna gräns stå öppen för alla varuslag. Nämnden framhåller dock samtidigt, att en garantigivning av denna höjd, särskilt som den komme att avse insolvensrisk hos köparen, skulle vara förenad med ej oväsentligt ökad risk, och att den endast syntes böra ifrågakomma

då försäljningen ur valutasynpunkt vore särskilt önskvärd och kreditgivningen med hänsyn till inhämtade soliditetsupplysningar tedde sig befogad.

Stockholms handelskammare tillstyrker förslaget och även *Skånes handelskammare* finner detsamma värt att pröva. *Handelskammaren i Gävle* tillstyrker ävenledes.

Exportföreningen finner med hänsyn såväl till den numera allmänt minskade vinstmarginalen vid export som speciellt med tanke på de svårarbetade hårdvalutamarknaderna detta förslag vara välbetänkt. Föreningen föreslår i detta sammanhang att i författningen om exportkreditgarantier enahanda maximala procentsatser fastställas beträffande varje form av garantigivningen, så att nämnden får tillfredsställande möjligheter att anpassa densamma efter skiftande förhållanden.

Även *Sveriges hantverks- och småindustriorganisation* samt *Kooperativa förbundet* tillstyrka förevarande förslag.

I anledning av vad som anförts i promemorian rörande exportkreditgarantigivning i samband med entreprenadarbeten utomlands förordar *statskontoret* stor försiktighet i fråga om eventuell uppmjukning av hittillsvarande praxis beträffande garantigivningen i samband med entreprenadarbeten. Såsom skäl härför åberopar ämbetsverket de svårbedömbara riskerna på området och den omständigheten att större delen av de på garantigivningen hittills uppkomna förlusterna hänfört sig till entreprenadverksamhet.

Kommerskollegium anser svensk entreprenadverksamhet utomlands vara av betydelse för Sverige och tillstyrker därför promemorians förslag i denna del.

Riksgäldsfullmäktige avstyrka förslaget, enär något större behov av detsammans genomförande icke såvitt visats föreläge.

Exportkreditnämnden anför, att nämnden i det närmaste undantagslöst ställt garanti till förfogande, då sådan begärts. Garantigivningen hade kommit att uppgå till ett par tiotal miljoner kronor, medan sjuttio procent av nettoutbetalningarna för skadefall fallit på dessa garantier. Enligt nämndens uppfattning hade de utländska konkurrenter, med vilka svenska entreprenadföretag haft att räkna, aldrig haft stöd av mera omfattande exportkreditgaranti än som erbjudits av svenska staten. Möjligen hade emellertid amerikanska entreprenadföretag erhållit uppdrag i samband med kreditgivning från amerikanska finansinstitut, i vilka fall svenska företag saknat möjlighet att göra sig gällande. Att den svenska entreprenadverksamheten i utlandet kommit att förbli av relativt blygsam omfattning hade alltså icke haft sin orsak i att exportkreditnämnden varit alltför restriktiv i sin garantigivning. Någon anledning frångå hittillsvarande praxis i riktning mot mera liberala riktlinjer för omfattningen av den med entreprenadarbeten förenade kreditgivningen funne nämnden för närvarande icke föreligga.

Skånes handelskammare och *Handelskammaren i Gävle* biträda förslaget och det synes även *Exportföreningen* naturligt att exportkreditnämndens befogenheter på detta område utvidgas så, att det blir möjligt att i lämpliga fall låta garantierna omfatta jämväl produkter från tredje land.

Departementschefen.

Då ett system med statlig exportkredit infördes år 1933, skedde detta i syfte att främja exporten och därigenom bereda ökade arbetstillfällen inom landet, varav behov då förelåg på grund av den rådande svåra arbetslösheten. Systemet har emellertid bibehållits även efter det att arbetslöshetskrisen övervunnits. Detta har bland annat berott därpå att statlig exportkreditgivning förekommer i ett stort antal med Sverige konkurrerande länder och att därför den svenska industrien för export till vissa stater eller av vissa produkter haft behov av ett motsvarande stöd. Värdet för industrien av exportkreditgarantier har sedermera ökats, då valutarestriktioner och transfereringshinder tillkommit. Systemet har emellertid fått betydelse även i större sammanhang. Under det senaste decenniet ha sålunda i åtskilliga handelsavtal införts bestämmelser om att statlig exportkreditgaranti skall medgivas vid kreditgivning för viss export från Sverige. Exportkrediten har i dessa fall trätt i stället för kreditgivning från svenska statens sida. Till dessa handelspolitiska skäl för exportkreditgarantier ha under senaste åren tillkommit närbesläktade valutapolitiska synpunkter.

De exportkrediter som hittills förekommit ha, trots prisstegringarna på exportvarorna, tagit i anspråk endast en mindre del av det garantibelopp, som riksdagen beviljat. Den 31 december 1949 omfattade sålunda statens garantier blott cirka 100 miljoner kronor av det belopp å 300 miljoner kronor, vartill garantierna må uppgå under tiden till och med den 30 juni 1951. På exportkreditnämndens hittillsvarande verksamhet har, bortsett från finska skadefall som reglerats i särskild ordning, uppkommit en behållning av 9,6 miljoner kronor. Siffrorna vittna väl om den försiktighet, varmed nämnden handhaft sin uppgift, och om den noggranna prövning, som skett i de enskilda garantigivningsfallen.

En av orsakerna till att det belopp, som anvisats för garantigivning, endast till en mindre del kommit att utnyttjas för det avsedda ändamålet, har otvivelaktigt varit de förhållandevis snäva restriktioner, som hittills gällt för exportkrediterna. Endast i ringa mån har en anpassning kunnat ske till det nya marknadsläge, som uppstått under de senaste åren. I stort sett har garantigivningen i nuvarande form icke påverkat exporten till de ur valutasympunkt mest angelägna marknaderna. Exportkreditgarantierna utgöra nämligen främst ett stöd mot transfereringshinder. Av naturliga skäl har en dylik garantigivning blivit av ringa betydelse, när det gällt att främja exporten till dollarmarknaderna.

Inkomsterna av exporten till Förenta staterna och andra hårdvalutaländer uppbära i nuvarande läge blott en del av den import som vårt land har från dessa länder. Om och i vilken utsträckning det i framtiden skall bli möjligt att, liksom före kriget, importera varor från Förenta staterna mot betalning i andra valutor än dollar är ovisst. Uppenbart är, att en ökning av den svenska exporten på ifrågavarande land i betydande grad

beror på möjligheterna att upparbeta en marknad för produkter, som hittills icke alls eller blott i obetydlig utsträckning försålts där, exempelvis produkter av den svenska verkstadsindustrien samt trä- och metallmanufakturen. En inriktning på den amerikanska marknaden kräver emellertid, såsom framhållits från exportindustriens sida, betydligt större arbete och medför flera risker än en försäljning på mjukvalutamarknader; samtidigt äro vinstmöjligheterna för exportören ofta mindre.

Från statsmakternas sida ha olika åtgärder vidtagits för att öka vår industris konkurrenskraft för export mot betalning i dollar- och annan hårdvaluta. Även om den svenska kronans devalvering i detta sammanhang varit av stor betydelse, är det uppenbarligen alltjämt anledning att överväga olika praktiska åtgärder i exportfrämjande syfte. Bland annat torde exportkreditreglerna böra anpassas till det nya läget. Systemet torde främst böra utbyggas så att det kan ge en värdefull stimulans åt exporten på hårdvalutamarknaderna. Önskemål härom ha framförts bland annat under överläggningar inom samarbetsorganet för export- och produktionsökning där man pekat på de risker, som en övergång till ökad export till dollarområdet och därmed jämförliga stater kan medföra för de enskilda företagen. Under nu angivna förhållanden synes frågan om en utbyggnad av exportkreditgarantisystemet böra upptagas till prövning och underställas riksdagen redan innevarande år. De erfarenheter, som under det närmaste året kunna göras av nyheter i systemet, torde böra redovisas nästa år, då frågan om fortsatt bemyndigande att meddela exportkrediter kommer upp till behandling i anledning av att riksdagens senast lämnade bemyndigande utlöper den 30 juni 1951.

I den förut nämnda promemorian ha förslag framlagts om vissa ändringar i riktlinjerna för exportkreditgarantigivningen i syfte att främja vårt lands export till hårdvalutaländer. Viktigast torde härvid vara förslaget rörande garanti mot förluster å lagerhållning utomlands. Detta förslag har i allmänhet tillstyrkts av näringslivet men mött kritik från flertalet myndigheter, som hörts i ärendet. Kritiken har delvis varit av mera principiell art men främst motiverats av ovissheten beträffande förlustrisken och de förmodade svårigheterna att giva garantisystemet en tillfredsställande praktisk utformning. Exportkreditnämndens verkställande direktör har emellertid numera på ort och ställe inhämtat närmare uppgifter rörande den ordning, som tillämpas vid motsvarande garantigivning i England. Systemet innebär bland annat, att särskilda garantier kunna beviljas såväl för upprättande av lager i Amerikas förenta stater och Canada som för andra åtgärder till främjande av exporten på dessa länder, exempelvis marknadsundersökningar och annonskampanjer. Kostnaderna för sådana åtgärder kunna bliva relativt höga, och det torde mången gång vara svårt att förutse i vad mån de komma att täckas av framtida försäljningar. Erfarenheterna av det engelska systemet ha varit tillfredsställande ur såväl det allmännas som näringslivets synpunkt. Man torde kunna utgå från att även i vårt land många exportörer icke våga ikläda sig dylika kostnader, såvida de icke kunna

erhålla täckning för viss del av risken, utan föredraga att bearbeta de ofta mera vinstgivande och mindre kostnadskrävande mjukvalutaländerna. Jag anser mig under sådana förhållanden böra tillstyrka, att exportkreditnämnden försöksvis beredes möjlighet att i viss utsträckning bevilja garanti mot förluster å lagerhållning utomlands. Bland annat på grund av de engelska erfarenheterna anser jag icke att tekniska svårigheter böra få hindra att den föreslagna nya linjen prövas. Med hänsyn till frågans outhärdade läge är jag däremot icke beredd att förorda någon svensk garanti mot förluster på marknadsundersökningar och annonskampanjer o. d. Vad angår marknadsundersökningar har det allmänna för övrigt givit stöd på annat sätt — genom bidrag ur handels- och sjöfartsfonden till samfälliga branschundersökningar i Förenta staterna, anordnade av olika näringsorganisationer. Innan exportkreditnämnden börjar utställa garantier mot förluster å lagerhållning, torde inom nämnden böra företagas en närmare utredning rörande den lämpliga utformningen av garantierna och denna fråga därefter underställas Kungl. Maj:ts prövning. I detta sammanhang må framhållas, att jag förutsätter att nämnden kommer att tillämpa den nya garantiformen med stor försiktighet. Med hänsyn till att densamma betydligt skiljer sig från exportkredit i förut tillämpad form och då riskerna äro svåra att på förhand bedöma, torde det vara lämpligt att en särskild maximisumma fastställes för nu ifrågasatt garantigivning. Inom ramen för det till exportkreditnämndens förfogande för garantigivning över huvud taget stående beloppet av 300 miljoner kronor torde nämnden för nu ifrågasatt ändamål lämpligen böra få ikläda staten ansvar högst intill ett belopp av 30 miljoner kronor.

I detta sammanhang må erinras om att exportkreditnämndens bemyndigande att meddela exportkreditgarantier allenast gäller för viss tid. Tidsbegränsningen har emellertid icke ansetts utgöra hinder mot utställande av garantier, som utlöpa först efter bemyndigandets utgång. I överensstämmelse härmed böra jämväl garantier av den nya formen kunna utställas med flerårig löptid.

I promemorian föreslås vidare, att exportkreditgaranti skall kunna lämnas även för icke inhemska alster. Förslaget har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av flertalet remissinstanser. Den sålunda ifrågasatta utvidgningen av garantigivningen torde i en del fall kunna få betydelse ur valuta- och handelspolitiska synpunkter. Med hänsyn härtill tillstyrker jag förslaget. Jag förutsätter därvid att exportkreditnämnden använder sig av den nu föreslagna vidgade möjligheten allenast i sådana fall, då möjlighet därigenom skapas att tillföra vårt land hårdvaluta eller eljest särskilda skäl tala därför och dessutom andra svenska intressen icke trädas för när.

Vissa skäl synas vidare tala för den generella höjning av maximumgränsen för exportkredit till 85 procent, som ifrågasatts i promemorian. Även om exportkreditnämnden, såvitt man nu kan bedöma, endast undantagsvis kommer att utnyttja den förordade höjningen av garantiens maximum, torde det likväl vara värdefullt för nämnden att — också

i andra än de begränsade fall som hittills kunnat förekomma — kunna ge exporten den stimulans, som en garanti upp till förutnämnda gräns innebär. Nämnden bör dock givetvis alltid se till, att garantien icke sättes till högre belopp än att exportören får verklig kännning av uppkommande förlust och sålunda tvingas att på förhand noga överväga riskerna. Då garantigivning till nu angiven höjd medför en ej oväsentligt ökad risk, synes den, såsom exportkreditnämnden framhållit i sitt yttrande, endast böra ifrågakomma, då försäljningen ur valutasynpunkt är särskilt önskvärd.

I promemorian framhålles slutligen, att garantier i samband med entreprenadarbeten utomlands hittills enligt exportkreditnämndens praxis ej fastställts till högre belopp än som motsvarat värdet av svenska varor och tjänster som levererats i samband med entreprenaden. Emellertid ifrågasättes om icke vid garantigivningen hänsyn i viss utsträckning skulle kunna tagas även till värdet av varor av utländskt ursprung, som ingå i varuleveranserna i samband med en sådan entreprenad, detta med hänsyn till de betydande valutabelopp, som en dylik entreprenadverksamhet kan tillföra landet även i det fall att material från tredje land i stor utsträckning utnyttjas för verksamheten. Den utvidgning av garantien för entreprenadarbeten, som sålunda förordas, torde icke sträcka sig mycket längre än som i propositionen nr 117 till 1939 års riksdag förordades av dåvarande chefen för handelsdepartementet. I remissyttrandena äro åsikterna om lämpligheten av en uppmjukning av praxis delade. Med hänsyn härtill och till de stora förluster — cirka 70 procent av nettoutbetalningarna för skadefall — som gjorts å garantigivning för entreprenadarbeten, är det naturligt att försiktighet iakttages vid uppmjukningen av praxis på detta område. Jag anser mig i huvudsak kunna ansluta mig till den av departementschefen år 1939 deklarerade uppfattningen, att en något friare praxis bör tillämpas för de särskilda fall, då föreliggande omständigheter göra detta berättigat och önskvärt.

I övrigt torde nu gällande riktlinjer för exportkreditgarantigivningen böra bibehållas oförändrade.

Den utbyggnad av garantigivningen, som jag i det föregående tillstyrkt, får med säkerhet icke sådana verkningar, att behov uppkommer att överskrida det till 300 miljoner kronor bestämda maximibeloppet för exportkreditgarantierna under tiden till och med utgången av budgetåret 1950/51. Någon ändring av det sammanlagda garantibeloppet behöver därför icke nu ifrågasättas.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

dels att under tiden till och med utgången av budgetåret 1950/51 statlig exportkreditgaranti må lämnas i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer som angivits i det föregående,

dels ock att staten må under samma tid inom ramen för tidigare beslutat maximibelopp av 300 miljoner kronor åta-

ga sig betalningsansvar för lagerhållning i utlandet till ett belopp av högst 30 miljoner kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

C. G. Gyllenhaal.
